

pontja a nyomvonaltól É-ra lehetett, míg az őskori települések ettől inkább délre találhatók.

A 2004-ben feltárt területen a legkorábbi megtelepedés nyomai a *középső rézkori* Balaton-Lasinja kultúrához köthetők. A tavalyi árokszakaszy folytatását a nyomvonal déli széléig követni tudtuk. Az árok teljes hosszában olyan nagy volt a későbbi korokból származó objektumok sűrűsége, hogy az árok nagy részét csak az objektumok bontása során találtuk meg. Bár a területről készült légi fotó, ezen az árok folytatását nem tudtuk megfigyelni, így a teljes árok mérete, iránya, funkciója kérdéses. A Balaton-Lasinja kultúrához sorolható objektumok szinte kizárólag az ároktól K-re kerültek elő. Említésre érdemes a 778. objektum. Az igen nagyméretű, szabálytalan alakú gödörben egy egyelőre ismeretlen funkciójú kb. 80×100 cm kiterjedésű, egyrétegű, összecementálódott tavi iszapdarabokból és homokkövekből álló rakást találtunk.

A protobolerázi horizont leletanyaga idén csak néhány kisebb objektumból látott napvilágot. A badeni kultúra késői fázisának leletei pedig elsősorban szabálytalan alakú gödrökben voltak. Egy szabályos, kerek, enyhén kihasasodó, homogén betöltésű gödör alján két állatcsontvázat és kevés kerámiatöredéket találtunk.

Idén a tavalyinál több a *halomsíros kultúrához* sorolható gödröt tártunk fel, melyek a kisebb dombháton és a nagyobbik domb Ny-i lejtőjének alsó részén sűrűsödtek. A nagy mennyiségű kerámiaanyag mellett néhány bronztű is előkerült.

A *kelta korból* számos, de aránylag kevés leletanyagot tartalmazó gödör mellett hat ház került elő. Ezek közül kettő, kisebb mérete alapján, nem lakógödör, hanem inkább műhely lehetett. Formájuk négyszögletes vagy téglatest alakú, az oszlophelyek kialakítása változatos. Általában csak lejárt, vagy döngölt az aljuk, két házban tapasztott padlót találtunk. Az egyik ház szélébe ásva, edényégető kemencét alakítottak ki. A két fűtőcsatornás kemence rostélya töredezetten maradt meg, hamusgödörében több edény darabjai heverték.

Az *Árpád-kori* települést ebben az évben is gödrök és oszlophelyek jellemezték. Feltártunk egy négyzet alakú építményt, sarkaiban egy-egy oszlophellyel. Három kutat találtunk, az egyikben az ácsolt faszerkezet, a másikban pedig a vesszőfonatos szerkezet jó állapotban maradt meg. Mindkét kútból kerültek elő olyan famaradványok, melyek hordó vagy vödör részei lehettek. A nagy mennyiségű kerámiatöredék fazekakhoz tartozott, a fémananyagot idén is a vaskések jellemezték. Az egyéb leletek közül a csontkorcsolyákat érdemes kiemelni.

HONTI SZILVIA – SIKLÓSI ZSUZSANNA –
NÉMETH PÉTER GERGELY

391. Tiszalúc, Danka-domb

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B

2004. október 7-én helyszíni szemlét végeztünk az ismert bronzkori lelőhelyen, mert bejelentést kaptunk, hogy he-

lyiek leletek után kutatva időnként beleásnak a dombba. A Danka-domb a község DK-i határában található, jelenleg a volt tsz-telep É-i szegélyén húzódó földútról közelíthető meg. A lelőhely egy ÉK–DNy-i irányú „plató” húzódik, mely D felé egy nagy kiterjedésű mocsaras terület irányába meredeken szakad le. Az őskori település e plató egy részén, illetve a hozzá kapcsolódó hármass dombon található. Ebből a jelenlegi földúttól É-ra fekvő terület szántóföld, melyen kis mennyiségű apróra tört kora bronzkori edénytöredéket (hatvani kultúra) találtunk. A hármass dombot magas, elvadult növényzet borítja. A középső kiemelkedésen több helyen figyeltünk meg régi és újabb beásásokat, melyek szélein kupacokba összerakott cserepeket, földjükben pedig nagy mennyiségű kagylót és állatcsontot találtunk. Úgy tűnt, hogy a leletek közül csak az épebb edényeket vitték magukkal. Az egyik nagyobb beásásban legalább 50 cm vastag kevert, világosszürke, kagylós, faszenes réteg felső részét figyeltük meg. Az általunk összegyűjtött, a beásásokban hagyott anyag főként textilmintás és seprűdíszes, nagyobb méretű kora bronzkori házi edények (hatvani kultúra) töredékeiből áll, azonban kisebb mennyiségben vékony falú, sötét színű, fényezett felületű cserepeket, valamint egy retusált kőeszközt is találtunk.

CSENGERI PIROSKA

392. Tiszatarján határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, R

2004 októberében a község rendezési tervének régészeti hatástanulmányához terepbejárást végeztünk a község határában.

Nagyszögesi-dűlő: Rézkori település nyomaira bukkantunk. A felszínen cseréptöredékeket és nagyméretű, gondosan megmunkált penge töredékeit gyűjtöttük. A kerámiaanyagban előforduló korongos tapadású fültöredék alapján rézkorinak (hunyadihalmi csoport) határoztuk meg a leletanyagot.

Tanári-földek: A határrészben egy hosszan elnyúló, a környezetéből szemmel láthatóan kiemelkedő dombon nagy kiterjedésű lelőhelyre bukkantunk. A felszínen gyűjtött nagy mennyiségű kőanyag – magkövek, pattintékok, pengék és nyersanyag – alapján feltételezhető, hogy egy kőmegmunkáló műhely működhetett a településen. A leletanyagban a durva- és házikerámia egyaránt előfordul. A település újkőkori, a Tisza kultúra jellegzetes karcolt díszű kerámiájával.

Koós JUDIT

393. Tiszavasvári, Kashalom-dűlő

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, A

Tiszavasvári határában, a debreceni út bal oldalán, a 0194/9 és 0194/10 hrsz. alatti ingatlanon agyagbányát, illetve téglagyárat kívántak létesíteni. 2004. május 24. és augusztus 27. között elvégeztük a majdani gyárterü-

letnek, az 1. bányának, az 1. depónak és a téglatárolónak kijelölt terület megelőző régészeti feltárását.

Az összesen 10,8 ha régészeti terület feltárása folyamán harminchat objektum került elő, melyeknek zöme (összesen húsz gödör) egyáltalán nem tartalmazott leletanyagot. Kilenc gödör leletanyaga főként állatcsontból és néhány jellegtelen kerámiatöredékből állt, így ezek datálása problematikus. Az előkerült cseréptöredékek alapján biztosan bronzkorinak mondható a 2. (edénye alapján valószínűleg urnasír), a 13., a 35. és a 36. számú gödör. Az ásatás legfőbb eredményeként könyvelhettük el a 15., 18., 33. és 34. számú sírok előbukkanását, melyek közül a 15. kora bizonytalan, a többi hármakora avar korinak határoztuk meg. Kiemelkedően gazdag leletanyag (ezüst fülbevalók, gyöngysorok, két bizánci arany solidus, egy exágium, díszített csontlemezt, aranyozott ezüst kantárveretek, zabla, kengyelpár stb.) került elő a 33. és a 34. sírokból. Temetéskor mindkét sírba nyújtott birkát, a másodikba nyújtott lovat helyeztek. A két sírt különlegessé teszi az is, hogy közelükben nem bukantunk további temetkezésekre. A leletanyagot a nyíregyházi Jósza András Múzeumba szállítottuk.

Munkatársak: dr. Istvánovits Eszter, dr. Kurucz Katalin régészek, Mester Andrea gyűjteménykezelő, Simonné Asztalos Henrietta adattáros, Szinyéri Péterné, Takácsné Varga Ágnes, Németh Erika restaurátorok, Bocz Péter régésztechnikus, Vremir Mátyás geológus, Szegfű László anyagbeszerző.

GERGELY BALÁZS – SZÉKELY ZSOLT – BEJINARIU, IOAN

394. Tivadar és Kisar községek között, Tisza

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) I

2004. december 8–11. között víz alatti régészeti felderítést végeztünk. Cél a Vásárhelyi Terv továbbfejlesztéséhez kapcsolódó mederkotrás területének régészeti térképezése volt a Tisza 704.75–705.25 fkm közötti szakaszán a bal part előtt. A folyami felderítés módszerével a part előtti 25–30 m széles sávot fésültük át. A potenciális lelőhelyeket bójával, vagy a parthoz kivezetett kötéllel jelöltük. A kijelölt objektumokat célmerüléssel kontrolláltuk. A lelőhelyeket térképen rögzítettünk, a faanyagból dendrokronológiai vizsgálat céljából minden esetben mintát vettünk.

A célterület Tivadar és Kisar községek között helyezkedik el a modern híd két oldalánál a bal part előtt. Az első, a második és a harmadik katonai felmérési térképek a mai híd térségében révátkelőt jelölnek. A második és a harmadik felmérés pedig vízimalmokat is ábrázol a rév alatti szakaszon. Mivel az utcarendszer fő elemei és jellegzetes pontjai (templom, temető, elágazások) a 18. század óta nem változtak, ezért a rév helye viszonylag pontosan megállapítható volt.

A kutatás előtti héten áradás volt, munkánk ideje alatt a folyó folyamatosan apadt (+23-ról –80 cm-re). Ennek ellenére a víz átlátszósága csekély volt, az áramlás pedig – különösen a munka elején – rendkívül erős.

Emiatt a munkát a híd alatti csendes szakaszon kezdtük el. A jobb parti pillér alatt megtaláltuk a korábbi betonpillér csonkját. A pillér DK-i sarkánál két 20 cm átmérőjű fenyőcölöpöt találtunk, talán egy korábbi híd pillérei. Mintegy 100 m-rel lejjebb, a 704,92-es fkm-nél, a meredek parttól 15 m-re egy fekvő, erősen erodálódott tölgycölöpöt találtunk, másodlagos helyzetben.

Az apadás lehetővé tette, hogy a jóval erősebb sodrásnak kitett felső szakaszt is átvizsgáljuk. A 705.2-es fkm-nél két, egymástól 0,5 m távolságra elhelyezkedő, 20 cm átmérőjű fenyőcölöpöt találtunk a parttól 10 m-re. A cölöpből mintát fűrészeltünk. A cölöpök pontosan azon a területen kerültek elő, ahol a térképek alapján a rév működhett. A rév felderítése céljából a jobb parti homokpad lábánál is felderítést végeztünk. Ezen a területen azonban nem találtunk semmilyen jelenséget, feltételezhetően a folyamatosan épülő homokpad mindent elfedett.

A kormeghatározásra vett minták közül a tölgycölöp nem tartalmazott elég évgyűrűt, a két fenyőcölöp pedig jelenleg nem illeszthető be a Kárpát-medence adatbázisába (ennek oka valószínűleg az, hogy a kárpátaljai évgyűrűsor még nem készült el, pedig vélhetően innen származnak a cölöpök).

Régészeti szempontból a vizsgált folyószakaszon a régi rév helye számít érzékeny területnek, mivel itt az üledék alatt a rév használatának korából származó tárgyak halmozódhattak fel. Ezekből következtetni lehet a rév használatának korszakaira, a használat jellegére és intenzitására.

TÓTH JÁNOS ATTILA

395. Tormásliget, Homokbánya

(Vas megye) Ó, Kö

2004. december 7-én a Savaria Múzeum Régészeti osztályának munkatársaival terepbejárást végeztünk a leendő külfejtéses homokbánya területén. A „Tormásliget I. – homok” névvel ellátott terület a Tormás-pataktól Nyra egy nagyobb plató szélén helyezkedik el, melyből több kisebb természetes kiszögellés magasodik ki. A bejárást főleg ezekre a dombokra terjesztettük ki. A régi bánya közvetlen közelében csak két szórványnak minősülő őskori kerámiát találtunk, azonban a leendő bánya Ny-i oldalán, egy nagyobb szakaszon több őskori és középkori kerámiát és vassalakat tudtunk gyűjteni. Ez a hatalmas telep Ny-i irányban – a plató vonalával párhuzamosan – tovább húzódik.

Munkatársak: Vámos Gábor, Szilasi Attila Botond régésztechnikusok, Hódi Attila segédmunkatárs.

ILON GÁBOR

396. Tornyiszentmiklós, Zabos-telek

(Zala megye) R, N, Kö

A lelőhely Tornyiszentmiklós község belterületétől K-re, a Kerka patak Ny-i oldalán a patak árteréből kiemel-